

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

AMNESTY
INTERNATIONAL
V Sloveniji že od 1988

**JANNA JIHAD
ZASEDENA PALESTINSKA OZEMLJA**

**ŽRTEV NADLEGOVANJA,
KER IZPOSTAVLJA
NASILJE IZRAELA.**

PIŠEM ZA PRAVICE

20 LET PISANJA PISEM, KI SPREMINJAJO ŽIVLJENJA

Ko se skupina ljudi postavi za sočloveka, ki so mu kršene pravice in storjena krivica, so lahko rezultati izjemni.

Pred 20 leti se je majhna, a zagreta aktivistična skupina na Poljskem odločila za dan človekovih pravic, ki je 10. decembra, organizirati 24-urni maraton pisanja apelov. Ideja je resnično zaživela in maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

Leta 1991 je bilo napisanih 2326 pisem, v 2020 pa zbranih že 4,5 milijona pisem, tvitov, podpisov pod peticije ... V dveh desetletjih kampanje Pišem za pravice smo pomagali več kot 100 ljudem ter jih zaščitili pred nadlegovanjem in mučenjem ali pa poskrbeli, da so bili izpuščeni iz zapora, v katerem so se znašli po krivici.

Ljudje po vsem svetu kažejo moč besed, ko se povezujejo v ideji, da geografska lokacija ni ovira za solidarnost.

Letošnja kampanja podpira ljudi, ki so zaradi svojega miroljubnega aktivizma, osebnih stališč ali značilnosti, doživeli različne usode, bili pretepeni, ustreljeni, žrtve nadlegovanja ali ustrahovanja. Med njimi so LGBTI aktivisti_ke, zagovorniki okolja in mirni protestniki. V okviru akcije Pišem za pravice bomo zanje zbrali osebna sporočila solidarnosti tisočih ljudi s celega sveta. Njihovim družinam in njim samim želimo

Pisanje
apelov v
OŠ Idrija
na Pišem
za pravice
2019.

sporočiti, da niso pozabljeni in da o njihovi situaciji opozarjamo javnost.

Pri akciji Pišem za pravice se preko pisanja pisem usmerja žaromet javnosti v tiste, ki imajo moč odločanja in ukrepanja, na primer politiki_čarke v posameznih državah. Skozi pisanje in javne dogodke se dosega prepoznavnost ljudi, za katere se borimo, in pritegne mednarodna pozornost družbenih medijev.

Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako pomemben vir moči je bila njihova srčnost.

Pogosto se tudi res spremeni oz. izboljša njihova situacija: odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravna manj grdo, spremenijo se zakoni itd.

■ Preberite več o osebah, za katere se borimo:

www.amnesty.si/pisem-za-pravice-maraton

■ Če z metodami **participatornega učenja** še niste seznanjeni, vam bo morda v pomoč priročnik **Priročnik o uporabi participatornih metod pri učenju človekovih pravic** (ki ga najdete na sola.amnesty.si/prirocniki.html).

■ Amnesty International pripravlja spletne izobraževalne tečaje o človekovih pravicah.

V slovenski Amnesty International smo v letu 2021 pripravili kratek spletni tečaj o Pišem za pravice, ki je objavljen na spletnem mestu Akademije Amnesty (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/pisem-za-pravice).

PREDEN ZAČNEMO

Ta aktivnost učenja človekovih pravic lahko poteka v okviru razreda, lokalne skupnosti, družine, aktivistične skupine v živo ali preko spleta ali v kakem drugem okolju. Kot moderator_ka lahko aktivnosti prilagodite skupini, s katero delate. Razmislite o tem, kakšno znanje ima skupina o obravnavanih vprašanjih, kako velika je in kako najbolje organizirati aktivnost, da omogočite aktivno udeležbo. Pri izvedbi upoštevajte, kakšen prostor imate na voljo in morebitne omejitve. Z udeleženci_kami se pogovorite o tem, ali je zanje varno, da izvajajo aktivnosti.

Vse dejavnosti temeljijo na **metodah participatornega učenja**, ki udeležencem ne navaja le dejstev, pač pa omogoča, da raziskujejo, razpravljajo, analizirajo in postavljajo vprašanja. Ta metodologija omogoča:

- **razvoj** ključnih kompetenc in veščin,
- **priložnost oblikovanja** lastnega mnenja, postavljanja vprašanj in poglobljenega razumevanja,
- **prevzemanje nadzora** nad svojim učenjem in odpiranje razprav glede na interese, sposobnosti in vidike,
- **dovolj prostora** za čustveno vključenost in razvoj lastnega mnenja.

VAŠE BESEDE IMAJO MOČ

V SAVDSKI ARABII IZPUSTILI AKTIVISTKO

Nassima al-Sada, borka za svobodo žensk, je bila leta 2018 aretirana zaradi mirnega zagovarjanja človekovih pravic. V zaporu so jo pazniki pretepali in ji prepovedovali obiske, celo njenega odvetnika. Po vsem svetu smo zanjo napisali kar 777.611 pisem in tvtov. Izpuščena je bila junija 2021.

OČE TREH OTROK IZPUŠČEN IN PONOVO Z DRUŽINO

Član nevladne organizacije in zagovornik človekovih pravic Germain Rukuki je bil aprila 2018 na podlagi lažnih obtožb obsojen na 32 let zavora v Burundiji. Zaprli so ga, še preden je dobil priložnost prvič objeti svojega najmlajšega otroka, ki je bil rojen nekaj tednov po njegovi aretaciji. Njegova družina je zaradi strahu pred maščevanjem pobegnila iz države. Germain je bil 30. junija 2021 končno osvobojen in ponovno združen z družino. K temu je pripomoglo tudi 436.000 pisem in tvtov, ki so zahtevali njegovo izpustitev.

© Private

KORAK BLIŽJE PRAVICI V JUŽNI AFRIKI

Prijateljici Popi Qwabe in Bongeka Phungula sta bili umorjeni maja 2017, ko sta se nekega večera odpravljali na zabavo. Njuni družini sta bili zaradi nepravilnosti in zamud policijske preiskave v veliki stiski. Po prejemu 341.106 podpisov s celega sveta pod peticijo v njuno podporo je policija marca 2021 ponovno odprla primer. Zaključila je preiskavo in zadevo predala državnemu tožilstvu. »Počutim se optimistično,« je rekla sestra umorjene Popi. »Počutim se, kot da se bo končno nekaj spremenilo.«

© Private

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so osnovne svoboščine in nudijo zaščito vsakemu izmed nas. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti in medsebojnega spoštovanja, ne glede na starost, narodnost, spol, raso, prepričanja in osebne usmeritve.

Pri pravicah gre za to, da z vami ravna pošteno in pravično in da tudi vi tako ravnate z drugimi. Ljudem nudijo možnost odločanja o svojem življenju.

Temeljne človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem. So neodtujljive, kar pomeni, da nam ne morejo biti odvzete. Vse pravice so enako pomembne in so med seboj povezane, nedeljive in soodvisne.

Mednarodni instrumenti (konvencije, deklaracije, drugi standardi ...) o človekovih pravicah so po grozotah, storjenih med drugo svetovno vojno, zagotovili temelj za izboljšanje nacionalne, regionalne in mednarodne zakonodaje na področju človekovih pravic. Prvi tak pomemben dokument je bila Splošna deklaracija človekovih pravic.

Človekove pravice lahko razumemo kot zakone, namenjene vladam. So obveza za vlade in državno uradništvo, da spoštujejo, varujejo in izpolnjujejo pravice ljudi znotraj njihove pristojnosti in tudi drugje.

Človekove pravice niso privilegij, ki bi ga spoštovali le, če to dopuščajo okoliščine.

Dogodek ob pisanju pism v Beninu v Afriki, december 2020.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Splošno deklaracijo človekovih pravic so v letih po drugi svetovni vojni oblikovali v okviru novonastalih Združenih narodov. Od sprejetja, 10. decembra 1948, predstavlja temelj mednarodnega sistema človekovih pravic. Vse države na svetu so se strinjale, da jih zavezujejo splošna načela, izražena v 30 členih tega dokumenta.

Dokument, kot že samo ime pove, je deklaracija. Vse svetovne vlade so izjavile namero, da bodo pri ravnanju s posamezniki spoštovale določene standarde. Človekove pravice so postale del mednarodnega prava. Od sprejetja deklaracije so bili na podlagi njenih načel sestavljeni številni drugi zavezujoči zakoni in sporazumi. Ti zakoni in sporazumi so podlaga za delovanje organizacij, kot je tudi Amnesty International, ki vlade pozivajo, naj se vzdržijo takega vedenja ali ravnanja, kot so ga deležni ljudje, izpostavljeni v naši akciji Pišem za pravice.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

- Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah
- Člen 2 Nediskriminacija
- Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti
- Člen 4 Prepoved suženjstva
- Člen 5 Prepoved mučenja

PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

- Člen 6 Vse nas ščiti zakon
- Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki
- Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice
- Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izgona
- Člen 10 Pravica do poštenega sojenja
- Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana
- Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito

SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

- Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja
- Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države
- Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine
- Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa
- Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem

EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

- Člen 15 Pravica do državljanstva
- Člen 17 Pravica do zasebne lastnine
- Člen 22 Pravica do socialne varnosti
- Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu
- Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje

POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

- Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)
- Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij
- Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti
- Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države

KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

- Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti
- Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice
- Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih
- Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!

AKTIVNOST OTROKOVE PRAVICE

KLJUČNI KONCEPTI

- Otrokove pravice
- Človekove pravice

O AKTIVNOSTI

Aktivnost predstavlja otrokove pravice in njihov pomen v vsakdanjem življenju skozi zgodbo Janne Jihad, 15-letnega dekleta iz Palestine. V okviru aktivnosti udeležence_ke spodbujamo, da napišejo pismo podpore za Janno in ji s tem pokažejo svojo solidarnost.

POTREBEN ČAS

60 minut

(Aktivnosti lahko prilagodite glede na vaš razpoložljiv čas.)

STAROST: 12+

UČNI CILJI

Udeleženci:

- **spoznajo**, da so otrokove pravice človekove pravice;
- **razumejo** pomen otrokovih pravic v svojem življenju in življenju palestinskih otrok;
- **začutijo** empatijo do otrok v Palestini, ki se jim kršijo pravice;
- **spoznajo** kampanjo Amnesty International Pišem za pravice;
- **napišejo** pisma v podporo in solidarnost Janni.

POTREBNA GRADIVA

(najdete jih v nadaljevanju dokumenta)

- **Kartice s členi Konvencije o otrokovih pravicah.**
- **Kartice vsakodnevnih aktivnosti.**
- **Zgodba Janne Jihad.**
- **Povzetek Splošne deklaracije človekovih pravic.**
- **Povzetek otrokovih pravic.**
- Splošne informacije: **Zasedena palestinska ozemlja.**

PRIPRAVA

- Pripravite kopije gradiv.
- Preberite več o otrokovih pravicah: <https://sola.amnesty.si/otrokovepravice>.

POMEMBNO

Tema aktivnosti je nasilje in ostale težke situacije, s katerimi se sooča dekle v Palestini. To lahko na udeležence_ke vpliva na različne načine, zato preverite, kako se ob tem počutijo.

SPOŠTUJTE UKREPE PROTI COVIDU-19

Poskrbite, da boste aktivnost izvajali v skladu s smernicami NIJZ ter poskrbite za varnost in ustrezno razdaljo.

Če boste aktivnosti opravljali na spletu:

- **Izberite** platformo, ki participacijo in interakcijo zagotavlja na varen način.
- **Poskrbite**, da bo aktivnost omogočala potrebno refleksijo in pogovor (v majhnih skupinah).
- Zagotovite tehnično opremo za udeležence in jim omogočite učinkovito participacijo.

1. POVEŽITE PRAVICE Z VSAKODNEVNIMI AKTIVNOSTMI

Odprite razpravo in udeležence_ke vprašajte, ali so že slišali za človekove pravice in katere poznajo.

Predstavite človekove pravice in Splošno deklaracijo človekovih pravic z uporabo povzetka deklaracije (v nadaljevanju).

Pojasnite, da Splošna deklaracija človekovih pravic obstaja, da zaščiti človekove pravice vseh ljudi, vključno z otroki. Obstajajo pa tudi posebne pravice, namenjene samo otrokom. Otrokove pravice so človekove pravice, ki so zasnovane posebej za otroke in mladostnike od rojstva do 18. leta starosti. Obstajajo zato, da skrbijo za vas, vam pomagajo pri odraščanju in vam omogočajo, da se vaš glas sliši. Otrokove pravice so nekaj pozitivnega in si prizadevajo za dobro vseh otrok in mladostnikov.

Pojasnite, da bodo raziskovali, kako so človekove pravice del našega vsakdanjega življenja. Udeležence_ke razdelite v majhne skupine in vsaki skupini razdelite **osem kartic s pravicami iz Konvencije o otrokovih pravicah** in **osem kartic z vsakodnevnimi aktivnostmi**.

20 MINUT

Skupine naj poiščejo povezave kartic s pravicami in kartic z aktivnostmi iz vsakdanjega življenja (kateri člen Konvencije o otrokovih pravicah je pomemben za katero vsakodnevno aktivnost).

Naredite nove skupine, v katerih naj udeleženci_ke razpravljajo o svojih odgovorih.

To bi lahko izgledalo tako: Za nekatere pravice obstaja več kot ena možna rešitev.

- 6. člen:** Svobodno se sprehajam po svojem mestu brez strahu za svoje življenje.
13. člen: Uporabljam družbena omrežja in povem svoje mnenje o različnih temah.
14. člen: Imam svobodo govora in lahko izražam svoja prepričanja.
15. člen: Lahko sodelujem v mirnih protestih, ki se nanašajo na pomembne teme v mojem življenju.
16. člen: Učiteljici mi ni treba razkriti svojega zasebnega življenja.
24. člen: Če sem bolan, grem k zdravniku.
27. člen: Imam varno mesto za bivanje.
28. člen: Lahko hodim v šolo in se učim.
31. člen: Igram se s prijateljicami.

Prosrite udeležence, naj izberejo štiri pravice iz **kartic s členu Konvencije o otrokovih pravicah**, ki so jih lahko uživali danes.

Nato odstranite eno od pravic in se pogovorite z udeleženci_kami:

- Kaj bi bilo danes drugače, če ne bi mogli uživati te pravice?
- Kako bi bilo življenje drugačno, če te pravice ne bi imeli?
- Kako odvzete pravice vpliva na ostale pravice? Na primer, če se ne morem prosto gibati, potem ne morem iti v šolo.

Pomembno je pojasniti, da temeljna načela človekovih pravic veljajo tudi za pravice otrok. Vaše pravice se nanašajo na vaše pošteno obravnavanje ljudi okoli vas in na to, da tudi drugi vas obravnavajo pošteno. Pravice omogočajo tudi možnost odločanja o svojem življenju. Te pravice so univerzalne, kar pomeni, da pripadajo vsem ljudem na svetu. So neodtujljive, kar pomeni, da nam jih ni mogoče odvzeti. Hkrati pa so tudi nedeljive, neodvisne, vse enako pomembne in medsebojno povezane.

Pojasnite, da so vlade odgovorne za zaščito, izpolnjevanje in spoštovanje otrokovih pravic. Vendar pa vsi otroci na svetu ne uživajo spoštovanja svojih pravic in ta aktivnost ugotavlja položaj otrok na Zasedenih palestinskih ozemljih skozi zgodbo Janne, deklice, ki svetu pripoveduje o življenju palestinskih otrok.

Zaključite dejavnost tako, da preberete Jannin citat:

»Z novinarstvom sem se začela ukvarjati pri sedmih letih, ko sem spoznala, da ljudje ne vedo, kako živimo otroci pod izraelsko vojaško okupacijo. Veliko ljudi ne ve, da so pod izraelsko okupacijo vsak dan kršene pravice otrok.«

2. JANNINA ZGODBA

Predstavite položaj Palestine z uporabo gradiva **osnovne informacije: Zasedena palestinska ozemlja**.

Udeležence_ke razdelite v majhne skupine. Vsaki skupini razdelite **Zgodbo Janne Jihad, Povzetek Splošne deklaracije človekovih pravic in Povzetek otrokovih pravic** (gradiva v nadaljevanju).

Skupine naj odgovorijo na naslednja vprašanja:

- Kaj vas preseneča pri Jannini zgodbi?
- Katere kršitve človekovih pravic in/ali otrokovih pravic doživljajo Janna in ostali otroci iz njene vasi?
- Kakšen je vpliv vlade, ki ne spoštuje in ne ščiti otrokovih pravic, na Janno in druge otroke v njeni vasi?
- Kako mislite, da se ti otroci počutijo?
- Kako se ti počutiš ob tej zgodbi?

3. OTROKOVE PRAVICE ZA VSE OTROKE

Ponovno razdelite udeležence_ke v skupine.

Naredite seznam različnih kršitev človekovih in otrokovih pravic, ki jih Janna in drugi palestinski otroci na Zasedenih palestinskih ozemljih trpijo, ker izraelska vlada ne ščiti pravic otrok.

Pojasnite, da je Izrael ratificiral Konvencijo o otrokovih pravicah (to pomeni, da jo je prenesel v svoj notranji pravni red in se z njo zavezal), vendar ne zagotavlja zaščite palestinskim otrokom na Zasedenih palestinskih ozemljih. Posledica tega je diskriminacija palestinskih otrok.

Skupaj razmislite o naslednjih vprašanjih:

- Kako mislite, da se počutijo palestinski otroci, ko vedo, da so diskriminirani in da so njihove pravice kršene?
- Kako se vi počutite zaradi te diskriminacije?
- Kaj ste se naučili iz Jannine zgodbe o tem, kako lahko branite svoje pravice?

Janna je neizmerno močna in pogumna, ko živi v situaciji, kjer je zgolj protestiranje za enake pravice kriminalizirano. Pojasnite, da Janni kot otroku in kot aktivistki grozi fizično nasilje, kolektivno kaznovanje, kaznovanje na vojaških sodiščih ter mučenje in druge oblike slabega ravnanja. Njene pravice do svobode izražanja, mirnega zbiranja in do izobraževanja so nenehno ogrožene.

Prosimo udeležence_ke, naj napišejo in/ali narišejo solidarnostna sporočila za Janno in druge palestinske otroke.

■ Pomembno: Zgodba govori o nasilju in ostalih težkih situacijah, s katerimi se sooča dekle v Palestini. To lahko na udeležence_ke vpliva na različne načine, zato preverite, kako se ob tem počutijo.

■ Izbirno: Če želite izvedeti več o otrocih na Zasedenih palestinskih ozemljih, lahko najdete njihove zgodbe v 1. poglavju na povezavi (dokument je na voljo v angleščini): <https://nakba.amnesty.org/en/chapters/west-bank-gaza/>.

© Tanya Habiouqa/NOOR

4. UKREPAJTE

Opišite kampanjo Pišem za pravice. Navedite lanskoletne primere, ki prikazujejo, kako uspešno je lahko pisanje pisem in izvajanje drugih solidarnostnih akcij.

Če vam zmanjkuje časa, lahko udeležence_ke spodbudite, da se organizirajo v svojem prostem času. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

■ Udeležencem predvajajte uvodni video akcije Pišite za pravice: <https://www.youtube.com/watch?v=UIMed7Thne8>

NAPIŠITE PISMO

Spodbudite udeležence_ke, naj napišejo pismo izraelskim oblastem. Pri tem naj navedejo kontaktne informacije iz kvadratka na desni strani.

Udeleženci_ke lahko podpišejo peticijo na spletni strani Amnesty International Slovenije: <https://www.amnesty.si/pisem-za-pravice-21-vse-peticije#peticija> ali pa jim predstavite smernice za pisanje bolj osebnega sporočila:

- Povejte nekaj o sebi, da bo to osebno pismo.
- Povejte, kaj vas šokira v zgodbi Janne Jihad.
- Napišite, zakaj menite, da je pomembno, da vlade spoštujejo pravice otrok.
- Sporočite, naj prenehajo z **diskriminacijo Janne in ostalih palestinskih otrok na okupiranih ozemljih in naj zagotovijo zaščito, kot jo morajo po Konvenciji o otrokovih pravicah.**

Chair, Committee for the Rights of the Child,
The Knesset,
Committee for the Rights of the Child,
Kiryat Ben Gurion,
Jerusalem,
Israel 9195016.

Naslavljanje: Dear Knesset Member

Email: v_yeled@knesset.gov.il

POKAŽITE SOLIDARNOST

Spodbudite udeležence_ke, da pokažejo svojo solidarnost z Janno. Uporabite sporočila ali risbe, ki ste jih že ustvarili v 3. aktivnosti. Fotografirajte risbo ali sporočilo in slike objavite na Jannini Facebook strani, pri tem uporabite ključnik **#Pisemzapravice** in označite **@amnesty.slovenije**. Svoje izdelke lahko pošljete na slovensko Amnesty in jih bomo naprej posredovali mi.

Amnesty International Slovenije
Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana

Facebook: www.facebook.com/Janna.Jihad

SPLOŠNE INFORMACIJE

POVZETEK OTROKOVIH PRAVIC

Otrok je vsaka oseba, mlajša od 18 let.

Te pravice imajo vsi otroci, ne glede na to, kdo so, kje živijo, kateri jezik govorijo, ne glede na njihovo veroizpoved ali prepričanje, njihovo mišljenje, ne glede na to, kako izgledajo, ali so deklice ali dečki, ali so gibalno ali kako drugače ovirani, so premožni ali revni in ne glede na to, iz kakšne družine prihajajo, kaj njihova družina verjame ali počne. Nobenega otroka se ne sme obravnavati nepravilno.

Ko odrasli sprejemajo odločitve, morajo razmisliti, kako bodo njihove odločitve vplivale na otroke. Vsi odrasli morajo ravnati tako, kot je za otroke najboljšje. Vlade morajo poskrbeti, da so otroci deležni zaščite in skrbi svojih staršev ali, ko je to potrebno, varstva in zaščite drugih odraslih oseb. Vlade morajo poskrbeti, da tako ljudje kot okolja, ki so odgovorna skrbeti za otroke, to odgovornost opravljajo dobro.

Vlade morajo poskrbeti, da vsi otroci v njihovi državi uživajo vse pravice iz te Konvencije.

Vlade morajo družinam in skupnostim dopustiti, da otroke v času odrasčanja usmerjajo in učijo, kako najbolje uveljavljati njihove pravice. Z odrasčanjem otroci potrebujejo vse manj usmerjanja.

Vsi otroci imajo pravico do življenja. Vlade morajo zagotoviti pogoje, da otroci preživijo in razvijejo svoj polni potencial.

Otroci imajo pravico do imena, ki mora biti vpisano v matični register, in pravico do državljanstva, torej tega, da pripadajo določeni državi. Če je le mogoče, imajo otroci pravico, da poznajo svoje starše in da ti skrbijo zanje.

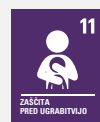
Otroci imajo pravico do lastne identitete – z uradnim zapisom o tem, kdo so, njihovim imenom, državljanstvom in družinskimi vezmi. Nihče nima pravice otrokom odvzeti njihove osebne identitete, a če do tega pride, je naloga vlad, da otrokom pomagajo znova vzpostaviti njim lastno identiteto.

Otroci ne smejo biti ločeni od svojih staršev, razen ko za otroke ni primerno poskrbljeno – na primer, če starši otroka zlorabljajo ali zanemarjajo. Če starši živijo ločeno, imajo otroci pravico biti v stiku z obema, razen če bi to lahko bilo v nasprotju z najboljšo koristjo otroka.

Če otroci živijo v drugi državi kot njihovi starši, morajo vlade tako otrokom kot staršem omogočiti, da potujejo ter tako ostanejo v stiku in živijo skupaj.

Vlade morajo preprečiti nezakonite odhode otrok iz države – na primer, ugrabitve otrok ali namerno zadrževanje otroka v tujini s strani enega od staršev in proti volji drugega starša.

Otroci imajo pravico, da svobodno izrazijo svoje mnenje o temah, ki se jih dotikajo. Odrasli morajo otroke poslušati, slišati in jih obravnavati resno.

Otroci imajo pravico, da z drugimi preko pogovora, risanja, pisanja ali na druge načine svobodno delijo svoja spoznanja, mišljenja in občutenja, razen če je to škodljivo in žaljivo do drugih.

Otroci imajo pravico, da sami izbirajo svoje mišljenje, prepričanja in veroizpoved, a ne na način, ki bi omejeval druge pri uveljavljanju njihovih pravic. Starši lahko otroke usmerjajo ter jih naučijo, da bodo kot odrasli znali pravilno uveljavljati to pravico.

Otroci se lahko pridružijo ali sami organizirajo skupine ali poboje ter se z drugimi srečujejo, a le, če s tem ne škodujejo nikomur.

Vsak otrok ima pravico do zasebnosti. Zakonodajca mora zagotavljati varstvo zasebnosti otrok, družine, njihovega doma, komunikacije in ugleda (ali dobrega imena) pred nezakonitim vmešavanjem ali napadom.

Otroci imajo pravico, da dostopajo do informacij prek interneta, radia, televizije, časopisov, knjig in drugih virov. Odrasli morajo poskrbeti, da informacije, do katerih dostopajo, niso škodljive. Vlade morajo spodbujati medije, da delijo informacije iz različnih virov in v jezikih, ki so razumljivi vsem otrokom.

Starši so odgovorni za vzgojo otrok. Kadar otrok nima staršev, zanj prevzame odgovornost druga odrasla oseba, ki ji pravimo skrbnik.

Starši in skrbniki morajo vedno upoštevati in uresničevati otrokovo najboljšo korist. Vlade jim morajo pri tem pomagati. Če ima otrok oba starša, morata za njegovo vzgojo in varstvo skrbeti oba.

Vlade morajo otroke zaščititi pred nasiljem, zlorabami in zanemarjanjem, s strani tistih, ki skrbijo zanje.

Vsak otrok, ki ne more biti v varstvu svoje družine, ima pravico, da je v ustreznem varstvu ljudi, ki spoštujejo njegovo veroizpoved ali versko prepričanje, kulturo, jezik in druge vidike otrokovega življenja.

Ko so otroci posvojeni ali živijo v rejniški družini, je najpomembnejše, da se upošteva in uresničuje njihova najboljša korist. Če za otoka ni mogoče urediti ustreznega varstva v njegovi državi – na primer tako, da živi z drugo družino – se lahko posvoji tudi v druge države.

SPLOŠNE INFORMACIJE

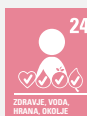
POVZETEK OTROKOVIH PRAVIC

22 Otroci begunci imajo v tuji državi pravico do pomoči in zaščite ter enake pravice kot otroci, ki so v tej državi rojeni.

23 Vsi otroci, ki se soočajo z različnimi oblikami oviranosti, imajo pravico do najboljšega možnega življenja v skupnosti. Vlade morajo odstraniti vse prepreke ter otrokom z oviranostmi omogočiti, da postanejo neodvisni in se enakovredno ter aktivno vključujejo v skupnost.

24 Otroci imajo pravico do najboljše možne zdravstvene oskrbe, čiste pitne vode, kakovostne zdrave hrane ter čistega in varnega življenjskega okolja. Vsi odrasli in otroci morajo biti informirani o možnostih in načinih, ki jim omogočajo, da ohranijo svoje zdravje in varnost.

25 Vsakemu otroku, ki živi v izvenzdržinskih oblikah bivanja - bodisi zaradi skrbi, zaščite ali zdravja - mora biti zagotovljeno, da se redno preverja, kako dobro mu gre in ali je ta oblika bivanja še vedno v njegovo najboljšo korist.

26 Otrokom iz revnih družin morajo vlade zagotoviti denarno in drugo podporo in pomoč.

27 Otroci imajo pravico do hrane, primernih oblačil in varnega doma, da lahko razvijejo svoj polni potencial. Vlada mora pomagati družinam in otrokom, ki si tega ne morejo privoščiti.

28 Vsak otrok ima pravico do izobrazbe. Osnovnošolska izobrazba bi morala biti brezplačna in dostopna, srednješolska in visokošolska pa dostopna vsem otrokom. Otroke je potrebno spodbujati, da se šolajo tako dolgo in do tiste stopnje, do katere segajo njihove zmožnosti. Šole morajo pri vzdrževanju discipline spoštovati otrokove pravice in ne smejo nikoli ter pod nobenimi pogoji uporabljati nasilja.

29 Izobraževanje mora spodbujati razvoj otrokove osebnosti, talente in zmožnosti. Naučiti jih mora, da poznajo in razumejo svoje pravice ter spoštujejo pravice drugih ljudi, kultur in raznolikosti. Izobrazba mora otrokom pomagati, da živijo v miru in skrbijo za okolje.

30 Otroci imajo pravico, da se sporazumevajo v svojem jeziku in izražajo svojo kulturo in vero, tudi če si te ne delijo z večinskim prebivalstvom države, v kateri živijo.

31 Vsak otrok ima pravico do počitka, prostega časa in igre ter pravico do sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih aktivnostih.

32 Otroci imajo pravico do zaščite pred izkoriščanjem in delom, ki je nevarno, jim škoduje in slabo vpliva na njihovo izobraževanje, zdravje ali razvoj. Če otroci delajo, imajo pravico do varnega delovnega okolja in poštenega plačila.

33 Vlade morajo otroke zaščititi pred jemanjem, izdelavo, nošenjem ali prodajo škodljivih drog.

34 Vlada mora otroke zaščititi pred kakršno koli obliko spolnega nasilja ali zlorabe, to se nanaša tudi na siljenje otrok v spolni odnos za denar ali gole fotografije in posnetke.

35 Vlade morajo poskrbeti, da otrok nihče ne ugrabi, jih proda ali trguje z njimi.

36 Otroci imajo pravico, da so zaščiteni pred kakršno koli obliko izkoriščanja ali okoriščanja, tudi če ta ni specifično opredeljena v Konvenciji.

37 Otrok, ki so obtoženi kršenja kazenskega zakona, se ne sme kaznovati na krut, ponižujoč ali škodljiv način, ne sme se jih ubiti, mučiti, z njimi ravnati na krut način, jih obsoditi na doživljenjski zapor ali dati v zapor z odraslimi. Zapor mora vedno biti zadnja izbira in le za najkrajši možni čas. Otroci v zaporu morajo imeti na voljo pravno pomoč in možnosti ohranjanja stikov s svojo družino.

38 Otroci imajo pravico do zaščite v času vojne ali oboroženih spopadov. Če so mlajši od 15 let, ne smejo sodelovati v oboroženih spopadih ali biti vpoklicani v vojsko.

39 Otroci, ki so bili in so še vedno izpostavljeni poškodovanju, zanemarjanju, vojni ali drugi obliki slabega ravnanja, imajo pravico do pomoči, da pridobijo nazaj svoje zdravje in dostojanstvo.

40 Otroci, obtoženi kršenja kazenskega zakona, imajo pravico do pravne pomoči in pravične obravnave v pravosodnem sistemu. Na voljo morajo biti različne možnosti, ki tem otrokom pomagajo, da postanejo zgledni člani skupnosti. Zapor bi moral biti zadnja možnost.

41 Če živijo v državi, ki zagotavlja boljšo zaščito otrokovih pravic kot ta Konvencija, se upošteva tista zakonodaja, ki otroke bolje zaščiti.

42 Vlade morajo poskrbeti, da otroci in odrasli poznajo pravice, ki jih določa ta Konvencija.

43-54 Ti členi pojasnjujejo, kako bodo vlade, Združeni narodi, vključno z Odborom za otrokove pravice in UNICEF-om, ter druge organizacije zagotovile, da vsi otroci polno uresničujejo svoje pravice.

SPLOŠNE INFORMACIJE

ZASEDENA PALESTINSKA OZEMLJA

Po šestdnevnem oboroženem spopadu junija 1967 je Izrael prevzel nadzor nad palestinskimi ozemlji Zahodnega brega in Gaze. Od takrat je Izrael na Zasedenih palestinskih ozemljih na Zahodnem bregu, vključno z vzhodnim Jeruzalemom, zgradil na stotine nezakonitih naselbin, kjer živi in dela na stotine tisoče Izraelcev. Izrael je leta 2005 uničil vsa svoja naselja v Gazi, tista na Zahodnem bregu pa ostajajo in predstavljajo enega glavnih prizorišč za množične kršitve človekovih pravic, ki so posledica več kot 50-letne izraelske okupacije.

Diskriminacija na podlagi narodnosti, etnične pripadnosti in vere je prevladujoča značilnost izraelske politike naseljevanja. Naselja so namenjene izključno Judom.

Jannina domača vas Nabi Saleh v bližini Ramale je bila središče demonstracij in aktivizma proti izraelski vojaški okupaciji in proti zasedanju območij. Nadzor nad njeno vasio, vključno z vodnim virom, je prevzelo sosednje izraelsko naselje Halamish. Izraelski vojaki so večkrat uporabili pretirano silo kot odziv na proteste, preiskave in aretacije v Nabi Salehu.

Od leta 2009 so zaradi ukrepov izraelskih oblasti v vasi umrle štiri osebe: Mustafa Tamimi, Rushdie Tamimi, Izz al-Din Tamimi in Saba' Obaid. Ranjenih je bilo na stotine ljudi, med njimi tudi otroci.

Izraelske oblasti pogosto območje razglasijo za zaprto vojaško območje, zlasti med demonstracijami. To vključuje zapiranje cest, ki omogočajo vstop in izstop iz vasi, zaradi česar morajo prebivalci_ke in obiskovalci_ke vstopati in izstopati na vojaških kontrolnih točkah, kjer se mnogi pritožujejo, da jih nadlegujejo izraelski vojaki. Vojska pogosto aretira lokalne politične aktiviste_ke in zagovornike_ce človekovih pravic ter izvaja nočne racije v vasi. Včasih aretirajo tudi otroke, ki so večinoma obtoženi metanja kamnov v izraelske vojake.

Ukrepi vojske v vasi Nabi Salehu so kolektivna kazen za celotno prebivalstvo te vasi, vključno s tistimi, ki ne igrajo aktivne udeležbe v boju proti izraelski vojaški oblasti. To je po mednarodnem pravu prepovedano in lahko pomeni vojni zločin.

Izrael je ratificiral Konvencijo o otrokovih pravicah in ima v parlamentu poseben odbor, ki skrbi za njeno izvajanje. Vendar Izrael ne ščiti palestinskih otrok. Medtem ko za izraelske otroke, vključno s tistimi, ki živijo na nezakonitih in Zasedenih palestinskih ozemljih, velja izraelsko civilno pravo, pa za palestinske otroke na teh območjih, vključno z Janjo, velja vojaško pravo. Posledica tega je diskriminacija vseh palestinskih otrok.

IZROČEK

KARTICE S ČLENI KONVENCIJE O OTROKOVIH PRAVICAH

13. ČLEN: PRAVICA DO SVOBODE IZRAŽANJA.

Otroci imajo pravico, da z drugimi preko pogovora, risanja, pisanja ali na druge načine svobodno delijo svoja spoznanja, mišljenje in občutenja, razen če je to škodljivo in žaljivo do drugih.

6. ČLEN: PRAVICA DO ŽIVLJENJA, PREŽIVETJA IN RAZVOJA.

Vsi otroci imajo pravico do življenja. Vlade morajo zagotoviti pogoje, da otroci preživijo in razvijejo svoj polni potencial.

16. ČLEN: PRAVICA DO ZAŠČITE ZASEBNOSTI.

Vsak otrok ima pravico do zasebnosti. Zakonodaja mora zagotavljati varstvo zasebnosti otrok, družine, njihovega doma, komunikacije in ugleda (ali dobrega imena) pred nezakonitim vmešavanjem ali napadom.

27. ČLEN: PRAVICA DO HRANE, OBLAČIL IN VARNEGA DOMA.

Otroci imajo pravico do hrane, primernih oblačil in varnega doma, da lahko razvijejo svoj polni potencial. Vlada mora pomagati družinam in otrokom, ki si tega ne morejo privoščiti.

24. ČLEN: PRAVICA DO ZDRAVJA.

Otroci imajo pravico do najboljše možne zdravstvene oskrbe, čiste pitne vode, kakovostne zdrave hrane ter čistega in varnega življenjskega okolja. Vsi odrasli in otroci morajo biti informirani o možnostih in načinih, ki jim omogočajo, da ohranijo svoje zdravje in varnost.

14. ČLEN: PRAVICA DO SVOBODE MISLI, VESTI IN VEROIZPOVEDI.

Otroci lahko svobodno izbirajo svoje misli, mnenja in vero, vendar to ne sme preprečiti drugim ljudem, da bi uživali njihove pravice. Starši lahko otroke usmerjajo tako, da se med odraščanjem naučijo pravilno uporabljati to pravico.

31. ČLEN: PRAVICA DO POČITKA IN IGRE.

Vsak otrok ima pravico do počitka, prostega časa in igre ter pravico do sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih aktivnostih.

28. ČLEN: PRAVICA DO IZOBRAŽEVANJA.

Vsak otrok ima pravico do izobrazbe. Osnovnošolska izobrazba bi morala biti brezplačna in dostopna, srednješolska in visokošolska pa dostopna vsem otrokom. Otroke je treba spodbujati, da se šolajo tako dolgo in do tiste stopnje, do katere segajo njihove zmožnosti.

IZROČEK

KARTICE VSAKODNEVNIH AKTIVNOSTI

UPORABLJAM DRUŽBENA OMREŽJA IN
POVEM SVOJE MNENJE O RAZLIČNIH
TEMAH.

SVOBODNO SE SPREHAJAM PO
SVOJEM MESTU BREZ STRAHU
ZA SVOJE ŽIVLJENJE.

UČITELJICI MI NI TREBA RAZKRITI
SVOJEGA ZASEBNEGA ŽIVLJENJA.

IMAM VARNO MESTO ZA BIVANJE.

ČE SEM BOLAN, GREM K ZDRAVNIKU.

IMAM SVOBODO GOVORA IN LAHKO
IZRAŽAM SVOJA PREPRIČANJA.

IGRAM SE S PRIJATELJICAMI.

LAHKO HODIM V ŠOLO IN SE UČIM.

IZROČEK ZGODBA JANNE JIHAD

Janna Jihad si zase in za druge palestinske otroke želi le normalnega otroštva. »Kot vsak otrok bi tudi jaz rada igrala nogomet s prijatelji, ne da bi na nas škropili solzivec,« pravi. Toda življenje 15-letne najstnice na Zahodnem bregu, ki je pod izraelsko okupacijo in zaznamovano s sistemsko diskriminacijo, je vse prej kot normalno najstniško življenje.

Izraelska vojska redno izvaja aretacije otrok iz Jannine vasi, pogosto med vdorom v njihove domove sredi noči, medtem ko družine spi. Otroci imajo težave pri uresničevanju svojih pravic do izobraževanja in svobode gibanja. Ovire in kontrolne točke na cestah pomenijo, da lahko pot otrok v šolo traja ure dolgo namesto nekaj minut. Ljudem je otežena pot v službo in s tem preživljanje družin. Za vsakogar, ki je bolan, je skoraj nemogoče priti v bolnišnico.

Leta 2009, ko je bila Janna stara tri leta, je njena skupnost izkoristila svojo pravico do mirnih protestov in začela demonstracije proti izraelski vojaški okupaciji. Pri tem so se soočili z vojaškim nasiljem. Ko je bila Janna stara sedem let, je izraelska vojska ubila njenega strica. Janna z maminim telefonom snema in s posnetki razkriva rasistično brutalnost, ki jo njena skupnost vsakodnevno doživlja pod izraelsko okupacijo. Janna dokumentira, kako izraelska vojska zatira in pogosto smrtonosno ravna s Palestinci, za kar so jo že pri trinajstih letih prepoznali za eno najmlajših novinark na svetu.

Dogajajo se nočne racije, rušenja domov in šol ter uničevanje skupnosti, ki se zavzemajo za svoje pravice. Še posebej so v tem okolju prizadeti palestinski otroci. Izraelske sile so številne ubile in ranile. Izrael je podpisal Konvencijo ZN o otrokovih pravicah, a pravic, ki jih ta predpisuje, ne zagotavlja palestinskim otrokom na Zahodnem bregu. Na drugi strani izraelski otroci uživajo zaščito, tudi tisti, ki živijo v nezakonitih naseljih v bližini Janninega doma.

Njeno načelno novinarstvo je pritegnilo neželjeno pozornost. Je žrtev nadlegovanja in groženj s smrtjo. Vendar je to ni ustavilo.

»Želim videti svobodno domovino, želim si pravičnosti, miru in enakosti in ne sistematičnega rasizma,« pravi Janna.

© Tanya Habiouga/NOOR

© Tanya Habiouga/NOOR

© Tanya Habiouga/NOOR

Od zgoraj navzdol: Janna Jihad v domači vasi Nabi Saleh; Janna pomaga mami s čajem in prigrizki za goste; Jannin bratranec žonglira s plinskimi jeklenkami in naboji, ki so ostali od izraelskih sil.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot 10 milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovale človekove pravice.

Raziskujemo in razkrivamo dejstva, kadarkoli in kjerkoli se zgodijo zlorabe. Spremljamo delo vlad in drugih vplivnih skupin, kot so na primer podjetja, ter jih opozarjamo na njihove obljube in spoštovanje mednarodnega prava. Z zgodbami izjemnih ljudi, s katerimi sodelujemo, mobiliziramo milijone privržencev_k s celega sveta, da se zavzamejo za spremembe in se pridružijo ščitenju aktivistov_aktivistk. Podpiramo ljudi, da se z izobraževanjem in usposabljanjem naučijo zagovarjati njihove pravice.

**AMNESTY
INTERNATIONAL
SLOVENIJA**

Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana

Povzeto in prilagojeno
po dokumentu AI
(POL 32/4580/2021
English, September 2021)

e.: sola@amnesty.si

t.: 01/ 426 93 77

sola.amnesty.si

Vse fotografije
© Amnesty International,
razen v primerih, ko je
navedeno drugače.

Naslovna fotografija

© Private

© Tanya Habjouqa/NOOR

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988

